

Patruljeførerkurset - kursbeskrivelse

I dette dokumentet beskrives målene for og innholdet i kurset samt de viktigste rammene, forutsetningene og andre momenter i forbindelse med kurset.

Mål for patruljeførerkurset

Peff 1

Kurset skal styrke patruljeførernes og -assistentenes sikkerhet i egen rolle ved å

- bevisstgjøre dem på deres oppgaver
- gi dem ledelses- og planleggingsverktøy som hjelper å utføre disse oppgavene
- gi dem forståelse av speidingens verdigrunnlag
- gi dem kunnskap om og forståelse av treningsprogrammet, og trening i bruk av den
- gi dem øvelse i planlegging av møter og ledelse av en patrulje
- gi dem tips til hvilken skriftlig informasjon, faglig hjelp og andre hjelpemidler de kan bruke
- gi dem mulighet til å knytte kontakter og utveksle erfaringer med andre patruljeførere

Peff 2

Kurset skal gjøre patruljeførere og patruljeassistenter i stand til å ta med patruljen på tur ved å

- bevisstgjøre dem på oppgaver knyttet til gjennomføringen av en tur
- bevisstgjøre dem på deres rolle før, under og etter turen
- gi dem mulighet til å reflektere rundt speidingens verdigrunnlag
- gi dem øvelse i bruk av treningsprogrammet på tur
- gi dem øvelse i bruk av seremonier på tur
- gi dem øvelse i planlegging og gjennomføring av en patruljetur
- gi dem innføring i prinsippene om sikker tur og tur etter evne
- gi dem tips til hvilken skriftlig informasjon, faglig hjelp og andre hjelpemidler de kan bruke
- gi dem mulighet til å knytte kontakter og utveksle erfaringer med andre patruljeførere

Peff 3

Peffene og assene skal få trening i å gjennomføre patruljetur med egen patrulje.

Innhold i kurset

Målene for kurset forteller at hovedfokuset i manuset ligger på å gi peffene og assene nødvendig kunnskap innen temaer som ledelse, planlegging, læring og informasjon. De praktiske ferdighetene som peffene og assene trenger å ha, er noe som de må hovedsakelig tilegne seg på førerpatruljekurs og -samlinger eller i troppen.

Innhold i Peff 1

- Hva er speiding: speiderhistorie, speidermetoden, speideridealer, patruljesystemet
- Patruljebygging og patruljesærpreg
- Peffens og assens rolle
- Langsiktig planlegging, terminliste
- Planlegging og gjennomføring av et patruljemøte med fokus på struktur og rammer
- Hjelpemidler og ressurser
- Treningsprogrammet
- Hvordan lærer vi – forutsetninger og metoder
- Informasjon og kommunikasjon
- Planlegging og gjennomføring av et patruljemøte med fokus på faglig innhold

- Problemløsning i patruljen
- Veien videre – videre peffopplæring i gruppa og kretsen

Innhold i Peff 2

- Sjekkliste før, under og etter tur
- Forutsetninger for en god tur og peffens rolle i forhold til dette
- Verdiformidling i speidingen
- Bruk av treningsprogrammet på tur
- Hjelpemidler i forbindelse med turplanlegging og -gjennomføring
- Planlegging av patruljetur med fokus på forberedelser, turmål, oppgavefordeling, innhold og sikkerhet
- Informasjon og kommunikasjon i forbindelse med tur
- Gjennomføring av en dagstur og evaluering av den
- Matlaging på tur (middagsøkt)
- Sikkerhet på tur
- Bruk av utstyr
- Veien videre – peff – rover – leder

Innhold i Peff 3

- Planlegging av en patruljetur med egen patrulje
- Gjennomføring av turen i tråd med kravene til fordypningsmerke Patruljehaik
- Evaluering av turen

Forutsetninger

Stabens forutsetninger

De anbefales at staben består av én veileder per deltakerpatrulje pluss kursleder og eventuelt teknisk stab.

Minst én i staben bør ha ledertrenerkompetanse. Det er også naturlig at veilederne selv har erfaring fra troppsarbeid og er kjent med arbeidsprinsippene og -metodene som benyttes i troppen. For at veilederne skal være i stand til å veilede patruljen og holde enkelte av kursøktene, er det en generell forutsetning at de på forhånd har gjort seg kjent med kursets innhold og relevant fagstoff.

Deltakernes forutsetninger

Staben skal ikke bruke mye tid på å lære opp speiderne i basis speiderferdigheter de må ha for å være på tur. Det er derfor viktig at disse forkunnskapene sikres i forkant av kurset i troppen. Deltakerne bør derfor ha ferdigheter tilsvarende Jeg er beredt / Eg er budd-merket. Dette annonseres godt i forkant av kurset som nødvendige forberedelser til Peff 1 og 2:

- Målet med forberedelsene er å styrke deltakernes basiskunnskaper og -ferdigheter innen friluftsliv slik at de får mer utbytte av å delta på kurset.
- Deltakerne skal opparbeide seg basis turferdigheter som enkel førstehjelp, bekledning på tur, pakking av sekk, båltenning, bruk av kniv og øks.
- Gjennomføres i gruppene gjennom praktisk trening på tropps- og patruljeturer og førerpatruljemøter.
- ”Jeg er beredt”-merket for stifinnere brukes for å måle hvor mye friluftskompetanse som er nødvendig for å nå målet med forberedelsene.

Det er ønskelig at deltakerne på Peff 1 får prøvd seg i hvert fall litt som peffer/asser før de deltar på kurset.

Det er ønskelig at deltakerne får erfaring fra patruljetur før de kommer på Peff 2.

Deltakernes kunnskaper og ferdigheter varierer avhengig av hvilken gruppe de kommer fra, hvor gamle de er og hvor lenge de har vært speidere. Dette har innvirkning på nivået på

kunnskapene og ferdighetene de kan oppnå på kurset. Deltakernes forutsetninger avklares derfor ved påmeldingen slik at staben har tid til å tilpasse kurset til målgruppa.

I begynnelsen av kurset er det også viktig å finne ut hvilke forventninger deltakerne har til kurset, og, hvis det er mulig, fortelle med en gang hva som vil og ikke vil bli innfridd.

Kursmaterieill

Kurset består av følgende materieill for stab og deltakere:

- **Kursmanus med forslag til gjennomføring – Peff 1 og Peff 2**
- **Kursbeskrivelse**
- **Tips til staben**
- **Praktiske tips og fagstoff – ikke tilgjengelig ennå**
- **Kursplan**
- **Kursbevis – Peff 1, Peff 2 og Peff 3**
- **Deltakermerker**
- **Deltakerhefter:** 2 foldere som inneholder de viktigste poengene og tipsene fra kursene i huskelisteform.

Alt materieillet kan bestilles fra forbundskontoret.

Merke

Deltakelse på kurset premieres med et eget peffkursmerke. Merket er tredelt:

- Peff 1 – eget merke
- Peff 2 – eget merke
- Peff 3 – de to andre merkene settes sammen og komplimenteres med fordypningsmerke Patruljehaik.

Kursstrukturen

Peffkurset består av to deler som gjennomføres i kretsen – Peff 1 og Peff 2. Den første delen handler om patruljemøte, og den andre har patruljen på tur som tema.

Peff 3 er en patruljetur som gjennomføres i egen gruppe eller i regi av kretsen. Patruljeturen skal tilfredsstille kravene til fordypningsmerke Patruljehaik.

1. Alle i patruljen skal ha minst én konkret oppgave i forbindelse med planlegging og gjennomføring av haiken.
2. Patruljen lager logg fra haiken og leverer den til troppslederen.
3. Alle i patruljen skal være med på en oppsummering av hvordan turen gikk og hva som er nyttig å huske på til neste gang.
4. Patruljehaiken skal gjennomføres av patruljen alene - uten voksen leder.

Deltakerne skal ha peffansvaret i forbindelse med turen (også hvis de er patruljeassistenter til vanlig) og sørge for at alle kravene til merket blir oppfylt. Loggen fra haiken og notater fra oppsummeringen av turen skal sendes inn som rapport til kretsen for godkjenning og registrering av gjennomført Peff 3.

I gruppa er det troppslederen som har ansvaret for å følge opp gjennomføringen av patruljeturen og bistå patruljen i rapporteringen til kretsen. Kretsen bør også oppnevne egen ansvarlig for å følge opp Peff 3.

Hvis deltakerne gjennomfører en vellykket tur, får de også fordypningsmerket Patruljehaik og kan bruke det sammen med merkene til Peff 1 og Peff 2. Disse tre merkene til sammen viser at de har gjennomført hele patruljeføreropplæringen. Merket kan deles ut av troppsleder eller ved en egen seremoni i kretsen.

Manuset inneholder de temaene innenfor Peff 1 og Peff 2 som alle lokale varianter av peffkurs skal inneholde. Siden kurset er modulbasert, går det an å bytte på rekkefølgen på enkelte av øktene, selv om vi anbefaler at man følger manuset, siden deltakerne får bedre utbytte av en del av øktene hvis de bygger på hverandre.

Øktene består av målet med økten, temaer som skal gjennomgås og relevant fagstoff til disse teamene. I nesten alle øktene finnes det også et forslag til gjennomføring. Kursarrangøren står fritt til å velge andre gjennomføringsmåter enn det som er foreslått, så lenge de følger målene for økten. Tips til alternative kursrammer finnes i dette dokumentet.

Mellomøktene

Med noe få unntak, sier kursmanuset og kursplanen lite om hva skal skje mellom kursøktene. Matlaging, leirslåing, samlinger og seremonier er også en viktig del av kurset, men det er opp til staben å bestemme hvordan og når disse skal gjennomføres. Se under rammer for kurset for tips til hvordan man kan bruke mellomøktene som en helhetlig del av kurset.

Antall deltakere

Anbefalt antall deltakere – 3-4 patruljer á 4-8 personer. Det bør være en veileder per patrulje pluss teknisk stab og kursleder.

Kurspatruljer

Deltakerne deles inn i patruljer i forkant av eller i begynnelsen av kruset. Noen av øktene gjennomføres patruljevis og andre i plenum.

Det anbefales at patruljene i begynnelsen av begge kursene (i Peff 1 er dette lagt inn som egen økt) får anledning til å utvikle patruljesærpreg. Det er en fordel at patruljene får utdelt patruljenavn istedenfor å måtte finne på dem selv. Patruljenavnene kan gjenspeile rammen for kurset. Man kan også legge opp til opptakelsesseremoni i begynnelsen av hvert kurs hvor deltakerne blir tatt opp i patruljer.

Det kan være lurt at alle får prøvd seg på å være peff så langt det lar seg gjøre uten å lage unaturlige avbrytelser i kurset. Peffbytte kan for eksempel gjennomføres før hver større oppgave patruljen skal løse. Hvis man velger å ha peffrotasjon, er det viktig å huske at hver enkelt peff sine oppgaver blir store/mange nok til at de får prøvd seg samtidig som det skal være stabilitet i patruljen.

Stifinnere og vandrere

Hvis antallet deltakere i stifinneralder tillater det, er det ønskelig at kurset kjøres med to parallelle løp – ett for stifinnere og ett for vandrere. På denne måten kan man bedre ivareta deres forskjellige behov og tilpasse opplæringen riktig nivå. Dette kan løses ved at deltakerne deles opp i rene stifinner- og vandrerpatruljer og kunnskaps- og ferdighetsnivået tilpasses for hver patrulje. Dette er spesielt aktuelt under Peff 1 hvor det er naturlig å forvente større antall stifinnere. Men også Peff 2 kan deles opp på denne måten hvis man har deltakere fra begge aldersgrupper.

Kursform og kursramme

Hovedprinsippet i patruljeførerkurset er at øktene skal være mest mulig praktiske. Med praktisk menes det ikke at økten skal handle om en praktisk ferdighet, men at gjennomføringen av økten i størst mulig grad er basert på *learning by doing*.

Kurset inneholder flere temaer, hvorav noen er mer teoretiske enn andre. Men teoretiske emner er ikke det samme som teoretiske økter. Å unngå teori helt er umulig, men teoretiske temaer må legges opp slik at det blir mulig for deltakerne å bidra med sine innspill, delta i samtalen aktivt eller komme med eksempler. Det anbefales derfor at "teoretiske" økter gjennomføres som samtale/diskusjon/rollespill med aktiv involvering av deltakere. Målet er å få deltakerne til å komme fram til svarene ved å stille dem spørsmål eller ved gi eksempler

de kan tenke over, og ikke bare lese opp fasiten for dem. Ved å variere mellom plenumsdiskusjoner og samtaler i patruljen, kan man skape gode forutsetninger for læring og erfaringsutveksling.

Bruk av forskjellige sanser under øktene bidrar også til økt læring. Bruk derfor effekter og rekvisita som gjør det mulig for speidere å se, høre og ta på ting, i tillegg til å gjøre eller oppleve noe selv.

Hvordan de forskjellige øktene kan tilrettelegges er også avhengig av hvilken form og ramme som er valgt for kurset. Ramme i speidersammenheng kan bety det samme som tema, kanskje kombinert med de ytre aktivitetene og/eller stedet man har valgt. Valg av sted for kurset kan være avgjørende for rammen man velger – eller man kan bestemme rammen først og deretter finne kurssted. Felles for alle kursrammene skal være at målene for øktene er de samme og at deltakerne skal få oppleve praktisk friluftsliv.

Valg av form/ramme er noe av det første staben skal bli enige om. Skal det være en helgekurs med forkveld eller kveldskurs? Skal det være inne- eller utekurs – eller kombinasjon av begge? Vil dere bruke vinterramme eller historisk ramme? Skal kurset være i kjent eller ukjent terreng? Det er gjennomføringen, og noen ganger rekkefølgen på øktene, som vil variere avhengig av hvilken ramme og kursform man velger.

Man kan bruke naturen som ramme, kurs med tema vinterspeiding, haik, sjøspeiding, overlevelse i naturen og lignende vil alle passe inn i dette. Som et alternativ kan man bruke fantasiramme (for eksempel pirater, indianere, eventyr) eller historisk ramme (for eksempel Amundsen, Columbus). En slik ramme vil kreve mer av staben, ettersom man må knytte økter og seremonier opp mot temaet, men deltakerne vil få en annerledes opplevelse som de vil huske.

Hvis vi bruker vinterspeiding som ramme vil det si at aktivitetene som er vanlige for en vintertur kan organiseres slik at de er en naturlig del av læringsprosessen i kurset. For eksempel forberedelse av overnattingsplass kan være en øvelse i patruljesamarbeid eller i patruljesærpreg. Å bruke ”sjøspeiding” som ramme kan bety at hele kurset holdes på en skøyte, eller at man har en hytte i nærheten av vann og båter/kanoer tilgjengelig for deltakerne og er arena for en del av aktivitetene.

Ved å fortelle deltakerne på forhånd hvilken ramme vi bruker vil de i større eller mindre grad kunne danne seg forventninger i forhold til dette. Det er derfor viktig å følge opp det man gir informasjon om på forhånd, slik at speidernes forventninger blir innfridd.

Nedenfor finner dere noen eksempler på kursrammer med tips til gjennomføring.

Utekurs

- Mye bevegelse og hyppig fysisk aktivitet (for eksempel bevegelsesleker), spesielt hvis det er kaldt.
- Hold forskjellige økter på forskjellige steder slik at man må bevege på seg mellom hver økt. Utnytt terrenget – forskjellige settinger for forskjellige temaer kan bidra til at deltakerne husker bedre hva de lærte på hvert sted. Bruk gjerne steder/settinger som kan knyttes til temaet.
- Bruk matlaging som samarbeidsoppgave/-øvelse.
- Bruk og leirslåing som øvelse i oppgavefordeling/delegering.
- Patruljene har ansvar for hver sitt leirområde/underleir.
- De forskjellige praktiske oppgavene knyttet til opphold/overnatting ute, kan organiseres slik at man får demonstrert eller øvd på forskjellige læringsmetoder.
- Bruk naturen og gjenstandene rundt dere til å illustrere hva man snakker om (et tre kan illustrere organisasjonsstrukturen, speidermetoden kan illustreres med en rekke gjenstander man finner rundt på leirområdet).
- Del ut notatbøker og blyanter, slik at deltakerne kan notere underveis og når de får en oppgave de skal løse.

- Istedenfor flippover kan man henge opp ark i trær, busker eller teltvegger. Bruk gjerne effekter som plankebiter, bark, skinn eller stoff til å skrive opp viktige ting som patruljens regler eller speidermetoden. Da kan de også bli hengende hele kurset uten å bli ødelagt.
- Bruk leirbålsprat til å diskutere mer teoretiske temaer eller til å skape holdninger.
- Bruk bålet som et felles samlingspunkt.
- Gjennomføre peffbytte før hver stor oppgave som skal løses.
- Bruk patruljeførerne aktivt til å gi beskjeder eller fordele oppgaver.
- Bruk eksempler fra turen (hva har vi gjort så langt) som eksempler på elementer i treningsprogrammet og speidermetoden.

Innekurs

- Bruke PC, projektor og gjerne internett.
- Lage plakater med de viktigste momentene fra øktene, som kan henge rundt i lokalet resten av kurset. Bruk gjerne fargede ark og rammer for at de skal synes bedre.
- Hvis det er internettilgang på stedet, bruk tid til å bli kjent med Speiderbasen og gjøre noen øvelser i den.
- Send deltakerne ut i pauser for å leke eller bare for å få litt frisk luft. Dette gir også staben mulighet til å forberede lokalet til neste økt.
- Bruk patruljeførerne aktivt til å gi beskjeder eller fordele oppgaver.
- Bruk system med ordenspatrulje som hjelper staben med utføring av oppgaver som matlaging, oppvask, rydding osv.
- Kveldsøkt med en refleks- eller lysløype er en god erstatning hvis bål ikke er mulig. Bruk evt. levende lys til å skape leirbålliknende stemning inne.

For naturrammene nedenfor gjelder de samme punktene som for utekurs pluss noen egne punkter:

Sjøkurs

- De praktiske oppgavene knyttet til seiling benyttes som øvelse i samarbeid, delegering, learning by doing og læringsmetoder.
- Bruk særpreg knyttet til sjø. Det kan brukes også som eksempler når man lærer om patruljesærpreg og bruk av rammer.
- Bruk fantasiramme eller historisk som underbygger sjørammen, for eksempel store sjøfarere, pirater, vikinger, Kon-Tiki osv.

Vinterkurs

- For å få til mest mulig bevegelse, bruk forskjellige postløyper hvor deltakerne lærer noe, løser en oppgave eller svarer på spørsmål på hver post.
- Kunnskap om vinterovernatting kan formidles som en del av økten om læringsmetoder.
- De praktiske oppgavene knyttet til vinterleir kan brukes som øvelser i samarbeid eller oppgavefordeling.
- Overnattingsplassen kan være en del av patruljesærpreget.

Kanokurs

- Kanosikkerhet og padleteknikk kan brukes som eksempler i økten om læringsmetoder.
- Peffens rolle blir tydeligere på kanotur, når speiderne er spredt i forskjellige kanoer. Bruk derfor eksempler fra turen til å illustrere peffens oppgaver/ansvar.
- Samhold og ansvar for hverandres sikkerhet i patruljen illustreres ved hjelp av prinsippet om makkerkano, hvor to og to kanoer padler sammen hele tiden.
- Pausene mellom padleøktene kan brukes til å diskutere forskjellige emner fra kurset.
- Overnatting kan gjennomføres i en kanohuk, hvor byggingen av huken kan være en samarbeidsoppgave.

- Sett opp en postløype med spørsmål/diskusjonstemaer/oppgaver som skal gjennomføres i kano. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med emnet speiderhistorie.
- Pynt kanoene som en del av patruljesærpreget.

Generelle forutsetninger for et godt kurs

For å få til vellykket kurs er det viktig å gi deltakerne følgende:

- Praktiske tips gjennom hele kurset som deltakerne kan bruke hjemme
- Erfaringsutveksling
- Deltakere fra flere forskjellige grupper
- God deltakerpleie
- Nok tid til å lære
- Evaluering underveis (både for deltakerne og for staben)
- Friluftsliv som ramme
- Aktiv bruk av pepper til å gi ut informasjon og fordele oppgaver

Krav til troppsledere

Det er lov å stille krav til troppsledere som sender sine patroljeførere og/eller assistenter på kurs. Troppsledere som melder sine patroljeførere/assistenter bør sette seg inn i hva kurset inneholder. De må få vite hva kurset krever av forhåndskunnskaper, og følge opp dette i forkant av kurset. I tillegg bør de få opplysninger om hvordan de kan følge opp deltakerne etter at kurset er ferdig. Det kan også tenkes at gruppen/troppen må stille med ekstra utstyr eller liknende. Det skal også sendes ut oppfølgingsinformasjon til troppslederne i etterkant av kurset slik at de er bevisst sin oppgave videre.

Stil og sveis i løpet av kurset

Understrek at alle – deltakere og stab – følger programmet/tidene oppgitt slik at man begynner presis. Dette har med respekt for hverandre å gjøre – ingen trives når ”alle” må stå og vente på 1 eller 2 deltakere i 5-10 minutter!

Gjør det også klart når man skal ha på skjorte og skjerf – som ved åpning/avslutning, morgensamling og Scouts Own. Man kan også be om at det er antrekk under hele helgen. Stil og sveis må ikke bli tvang, men et middel til økt trivsel! Hva med en konkurranse for kursets beste ”stil-og-sveiser”?

Stabens ansvar

I forarbeidet skal man gjennomgå kursmanus (aktuelle deler) nøye, passe på at punktene over blir ivaretatt, fastsette ramme og tidsplan for kurset, forberede patroljeoppgaver og instruksjon, og ivareta alle praktiske detaljer for gjennomføring av kurset, gjerne ved hjelp av en teknisk hjelper/stab.

Kursleder er stabens patroljefører.

Kursleders hovedoppgave er å drive staben slik at de formidler det man ønsker at deltakerne skal lære.

Dette vil si at man skal:

- bygge opp en motivert kursstab og veilede stabsmedlemmene
- dra i gang kursstabens forberedende aktiviteter, og lede dette arbeidet
- koordinere og lede gjennomføringen av kurset
- passe på at alle i staben er enige om gjennomføringen av kurset
- passe på at alle i staben vet hva som skal gjøres når – og hvorfor
- passe på at alle som skal være veiledere vet hvordan dette skal gjøres og hva som kreves av dem

Det er kursleders ansvar å kalle inn til kurset og å ta kontakt med troppsledere (eller fordele gruppene mellom veilederne).

Kursleder skal (bør) ikke ha veilederansvar – ettersom kursleders ansvar er å drive staben og passe på at man holder et best mulig kurs. Det kan være vanskelig å ha full oversikt over kursets fremdrift hvis man har ansvar for en patrulje.

Veileder skal delta i planlegging og forarbeid for kurset. De skal så knyttes mot én patrulje som man følger gjennom hele kurset. Veilederansvar er å gjennomføre øktene, enten de er patruljevis eller med hele kurset samlet.

Veileder leder diskusjonene og evalueringene i patruljen, innleder nye økter og gjennomgår den kunnskapen deltakerne skal tilegne seg. Samtidig er det viktig at deltakerne lærer mest mulig i praksis. Så selv om veileder skal en del av tiden arbeide aktivt med patruljen, må han/hun andre ganger følge med på hvordan patruljen løser oppgavene fra sidelinjen, og heller trå til hvis det skli helt ut.

Veileder må også følge med på at innholdet i øktene er på riktig nivå for deltakerne, og tilpasse underveis eller si fra til kursleder hvis man trenger justering. I tillegg skal veileder passe på at alle i patruljen har det bra og trives.

Teknisk hjelper kan ha oppgaver før kurset, som det å handle inn utstyr og mat. Under selve kurset tilrettelegger vedkommende for bruk av materiell, har hovedansvar for kjøkkenet og matlaging, legger opp til saft-/tepauser, og hjelper til der hvor det trengs – f. eks hvis noen av veilederne trenger ekstra hjelp i løpet av en økt.

Litteratur og kilder

Førerpatruljen
Patruljeførerhåndboka
Sikkerhet på tur
Deltakerhefter Peff 1 og Peff 2
Speiderbasen
Speiderboka

En del av stoffet i kurset er hentet fra 2001-versjon av Patruljeførerkurset utarbeidet av Marianne Reinskou og Øyvind Våge.

Prosjektgruppa

Prosjektgruppa som jobbet med dette kurset besto av:

Martin Olaisen (Follo krets)
Bent Inge Stormoen (Follo krets)
Patrick Gule (Romsdal og Nordmøre krets)
Cato Knudsen (Grenland krets)
Aylin Gustavsens (Romerike krets)
Ksenia Sazonova (forbundskontoret)

Kursmateriellet ble ferdigstilt av forbundskontoret under ledelse av Komité speiding.